

Uzasadnienie

Projekt zarządzenia stanowi wykonanie upoważnienia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie zawartego w art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940), zwanej dalej „ustawą o ochronie przyrody” i sporządza się go w celu:

1) uregulowania stanu prawnego rezerwatu.

Rezerwat został uznany zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 grudnia 1995 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. z 1996 r. poz. 54). Tę formę ochrony przyrody wprowadzono do obrotu prawnego w celu zachowania ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych dobrze wykształconych zespołów roślinnych, zarówno leśnych jak i nieleśnych, z występującymi tu gatunkami chronionymi. Zarządzenie w sprawie rezerwatu przyrody będąc aktem prawny wydany na podstawie art.13 ust. 1 ustawy z dnia 7 kwietnia 1949 r. o ochronie przyrody (Dz. U. poz. 180, z późn. zm.) utraciło moc obowiązującą. Utrata mocy zarządzenia jest wynikiem kolejno wprowadzanych nowelizacji ustawy o ochronie przyrody. Wskazać przy tym należy również, że stan ten nie oznacza likwidacji rezerwatu, gdyż kolejne ustawy o ochronie przyrody oraz akty wykonawcze do tych ustaw podtrzymały jego byt.

W zarządzeniu użyto dla rezerwatu nazwy Przełom Witkówki, a nie jak zostało to uczynione w akcie powołującym do życia tę formę ochrony przyrody Przełom Witówki. Związane jest to ze stanowiskiem wyrażonym przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w materii nazwy rzeki, od której użyte w stosunku rezerwatu określenie pochodzi. Zgodnie z pismem tego organu z dnia 07.02.2024 r. znak: LS.ZPU.0147.6.2024.DS w dokumentacji ewidencyjnej ciek płynący przez rezerwat figuruje jako rzeka Witkówka. Przy takim stanie faktycznym uznano za zasadne wprowadzić zmianę nazwy rezerwatu;

2) dostosowania przebiegu granicy rezerwatu do obowiązującego podziału ewidencyjnego.

Punktem wyjścia przy określaniu granicy rezerwatu było zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 grudnia 1995 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. z 1996 r. poz. 54). Za rezerwat uznano obszar położony w granicach administracyjnych gminy Mrozy, oznaczony w ewidencji gruntów obrębem Gójszcz jako działki nr 37/1, od 457 do 462, o powierzchni 86,05 ha oraz obszar położony w granicach administracyjnych gminy Kałuszyn, oznaczony w ewidencji gruntów obrębem Gołębiówka jako działka nr 474/2 o powierzchni 6,25 ha. Według aktualnie obowiązującego podziału ewidencyjnego rezerwatu przyrody w jego skład wchodzi działki ewidencyjne numer 458, 459/2, 474/2, 462, 461, 37/1, 457, 460, 44 i 514. Przy takim stanie faktycznym granicę rezerwatu wyznacza linia będąca sumą obszaru tych działek ewidencyjnych. W związku z tym, jako podstawę jej opracowania na potrzeby niniejszego projektu zarządzenia przyjęto granicę działek ewidencyjnych obowiązującą na dzień uznania rezerwatu przyrody i odniesiono ją do aktualnego podziału tego terenu. W oparciu o te dane określono współrzędne punktów załamania granicy w układzie państwowym, które zostały odniesione do aktualnie obowiązującego podziału ewidencyjnego.

W związku z powyższym, według aktualnie obowiązującego podziału przestrzennego struktura własnościowa rezerwatu jest złożona i w jego skład wchodzi zarówno grunty znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe jak i stanowiące inną

własność o łącznej powierzchni 92,50 ha, obliczonej w oparciu o poligon opisany współrzędnymi punktów załamania granicy, za pomocą oprogramowania QGIS 3.16.9. Wskazana w zarządzeniu powierzchnia winna być traktowana jako swojego rodzaju element zarządzenia charakteryzujący jego położenie;

- 3) ustalenia rodzaju, typu i podtypu rezerwatu przyrody zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzaju, typów i podtypów rezerwatów (Dz. U. poz. 533);
- 4) utworzenie otuliny rezerwatu.

Celowość wyznaczenia otuliny została wykazana na etapie sporządzania dokumentacji przyrodniczej na potrzeby ustanowienia planu ochrony rezerwatu. Pojęcie otuliny zostało wyjaśnione w art. 5 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody, zgodnie z którym jest nią strefa ochronna granicząca z formą ochrony przyrody i wyznaczona indywidualnie dla formy ochrony przyrody w celu zabezpieczenia przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka. Zgodnie z tą ustawą, zagrożeniem zewnętrznym jest czynnik mogący wywołać niekorzystne zmiany cech fizycznych, chemicznych lub biologicznych zasobów, tworów i składników chronionej przyrody, walorów krajobrazowych oraz przebiegu procesów przyrodniczych, wynikający z przyczyn naturalnych lub z działalności człowieka, mający swoje źródło poza granicami obszarów lub obiektów podlegających ochronie prawnej. Otulina odnosi się zarówno do zagospodarowania wprowadzanego miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, jak i do działalności realizowanej przy braku dokumentów planistycznych. Szczegółowa analiza zagospodarowania terenu wokół obiektu chronionego wskazuje na występowanie umiarkowanej presji antropogenicznej, która pośrednio wpływa na rezerwat i wymaga jego zabezpieczenia w postaci wyznaczenia otuliny o szerokości 500 m. Presja ta dotyczy przede wszystkim zrębów zupełnych drzewostanów w lasach prywatnych, przylegających od strony wschodniej do rezerwatu. Odsłonięcie ściany lasu na granicy rezerwatu w wyniku rębni zupełnych wspomnianych drzewostanów powoduje wzmożone parowanie, spływ wód powierzchniowych (razem z glebą) i nasilenie erozji wodnej. Ponadto, zmienia warunki ekologiczne w rezerwacie powodując większe nasłonecznienie, wahania temperatury, oddziaływanie wiatru i zmniejszenie wilgotności oraz naraża drzewostan w rezerwacie na wywroty spowodowane silnymi wiatrami. Większość terenów leśnych w bezpośrednim sąsiedztwie rezerwatu ma charakter prywatny, zatem wyznaczenie jego otuliny stanowić będzie przede wszystkim narzędzie przeciwdziałające prowadzeniu gospodarki leśnej (głównie zrębów zupełnych) w sposób zagrażający przedmiotowi ochrony rezerwatu. W związku z powyższym, kwestią przemawiającą za ustanowieniem otuliny rezerwatu, jest sposób sformułowania art. 13 ust. 3a i 3b ustawy o ochronie przyrody. Projekty planów ogólnych gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw, podlegają uzgodnieniu z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w części dotyczącej rezerwatu przyrody i jego otuliny. Projekty planów urządzenia lasu, uproszczonych planów urządzenia lasu i zadania z zakresu gospodarki leśnej podlegają uzgodnieniu z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w części dotyczącej otuliny rezerwatu. Przy tak ustalonym prawie, jeżeli tego rodzaju projekty nie odnoszą się one do otulin, to nie podlegają uzgodnieniu z regionalnymi dyrektorami ochrony środowiska. Regionalny dyrektor ochrony środowiska uchwalając zatem akt prawny w sprawie rezerwatu z pominięciem otuliny, wyłącza się w tej materii z procesu uzgodnieniowego i co jest z tym związane, nie ma wpływu na zagospodarowanie terenu poza granicami rezerwatu. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego gminy Mrozy z 2004 r. wprowadzony w życie uchwałą Nr XX/105/04 Rady Gminy Mrozy z dnia 18 maja 2004 r. zawierał zapisy wyznaczające otulinę rezerwatu szerokości 500 m, w obrębie której

ograniczono lokalizację obiektów uciążliwych dla środowiska powodujących zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, gleby, wód powierzchniowych i gruntowych ponad dopuszczalne normatywy oraz zakaz prowadzenia działań mogących powodować zmianę stosunków wodnych w rezerwacie. W Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego gminy Mrozy z 2015 r. wprowadzonym w życie uchwałą Nr VII/97/2015 Rady Miejskiej w Mrozach z dnia 26 czerwca 2015 r. odstąpiono od wyznaczenia otuliny na rzecz strefy ekologicznej obejmującej położone w dolinach Kostrzynia, Witkówki, Witkówki I, Witkówki II tereny użytków zielonych, gruntów rolnych, lasów, zalesień i wód powierzchniowych. Jednak wzrost presji antropogenicznej, przekładającej się na zagospodarowanie przestrzenne służące obsłudze różnych jego funkcji sprawia, że stale zmniejszają się zasoby przestrzeni wolnej od przekształceń z nią związanych. Rosnąca ekspansja na użytkowanie coraz to większych obszarów doprowadza do powstawania konfliktów na linii środowisko przyrodnicze i zagospodarowanie przestrzenne. Stają się one tym bardziej niebezpieczne, gdy zaczyna wykorzystywać się najatrakcyjniejsze, stosunkowo dobrze zachowane i mało przekształcone antropogenicznie zasoby przyrodnicze. Z tych też względów podjęto decyzję o wyznaczeniu obszaru graniczącego z rezerwatem o szerokości 500 m od strony zachodniej, południowej i wschodniej i ok. 100 m od strony północnej w celu zabezpieczenia tej formy ochrony przyrody przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z zagospodarowania przestrzennego i szeroko rozumianej działalności człowieka. Obszar otuliny w części północnej obejmujący pas szerokości jedynie około 100 m związany jest z przebiegiem autostrady A2 Warszawa-Kukuryki.

Projekt zarządzenia został przesłany do zaopiniowania Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska w skazał do niego następujące uwagi:

- 1) *należy ponownie przeanalizować przebieg granicy otuliny rezerwatu, dostosowując go do granic działek ewidencyjnych/wydziałek leśnych/naturalnych granic. W obecnym kształcie projekt przewiduje przebieg granicy otuliny w odległości 500 m od granicy rezerwatu, bez żadnego uzasadnienia takiego przebiegu. Co więcej propozycja otuliny przecina działki ewidencyjne i nie jest w żaden sposób dostosowana do uwarunkowań lokalnych, za wyjątkiem odcinka w rejonie autostrady. W rejonie m. Gójszcz wystarczające byłoby poprowadzenie granicy otuliny po lokalnej drodze, bez włączania zabudowy po jej zachodniej stronie.*

Otulina w zaproponowanym kształcie została zaprojektowana na etapie prac przeprowadzonych na potrzeby sporządzenia projektu planu ochrony, co zostało wskazane w uzasadnieniu do niniejszego zarządzenia. Wcześniej czy też później ukształtowanie przestrzenne tworzącego otulinę terenu będzie podlegało większym lub mniejszym przeobrażeniom. Częstym następstwem tego zjawiska jest nieodwracalna utrata charakterystycznych elementów budujących krajobraz, jak np.: rowy, drogi itp. Z tych też względów, granicę otuliny rezerwatu opisuje się jako linię łamaną, której przebieg określany jest współrzędnymi poszczególnych punktów jej załamania. Współrzędne obliczane są w państwowym systemie odniesień przestrzennych tworzonym przez układy współrzędnych płaskich prostokątnych oznaczony symbolem PL-1992. Przygotowany w tej formie materiał wyjściowy pozwala wydobyć dane, umożliwiające z dużą dokładnością określić położenie otuliny, niezależnie od dokonanych zmian terenowych. Zmiana zagospodarowania przestrzennego, jaką może być np.: przesunięcie drogi czy też granic wydziałek leśnych, prowadziłyby do utraty czytelności przebiegu granicy otuliny rezerwatu opierającej się wyłącznie na tego typu elemencie przestrzennym. Dodatkowo, opisany współrzędnymi punktów załamania przebieg granicy jest na tyle dokładny i zawiera takie dane, że można na jego podstawie z odpowiednią precyzją określić jej położenie zarówno na mapie jak i bezpośrednio w terenie. Granica określona punktami

załamania jest na chwilę obecną podstawowym opisem spełniającym wymagania nałożone przepisami. Tym niemniej, mając na względzie wniesioną uwagę, w celu ucztyelnienia granicy otuliny rezerwatu, dociągnięto jej punkty załamania do punktów załamania granic działek ewidencyjnych, prowadząc ją w ten sposób po ich obrysie;

- 2) *podana w projekcie wartość powierzchni otuliny rezerwatu (345,25 ha) jest powierzchnią otuliny liczoną wraz z powierzchnią rezerwatu – wg naszych wyliczeń powierzchnia samej otuliny to: 252,76 ha.*

Powtórnie przeliczono powierzchnię otuliny i wynosi ona 342,14 ha. Sumowana jej powierzchnia z rezerwatem równa jest natomiast 443,34 ha;

- 3) *należy zmienić oznaczenie granicy rezerwatu – obecnie zastosowana symbolika powoduje nakładanie się znaczników i brak czytelności przebiegu granicy rezerwatu na niektórych odcinkach.*

Zmieniono oznaczenie granicy rezerwatu i jego otuliny;

- 4) *należy rozważyć zasadność umieszczenia granic działek ewidencyjnych na załączniku mapowym obrazującym otulinę, skoro nie wskazuje się numerów tych działek, a jednocześnie oznaczenie działek zmniejsza czytelność mapy, zbyt dominują w stosunku do granicy otuliny (granice działek wręcz się zlewają).*

Odstąpiono od umieszczania na mapie oznaczenia działek ewidencyjnych. Pozostawiono natomiast ich granice, gdyż zgodnie z uwagą numer 1 Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska odniesienie przestrzenne zasięgu otuliny dostosowano do granic działek ewidencyjnych;

- 5) *dotatkowo docelowo należy rozważyć możliwość powiększeniu rezerwatu przyrody Przełom Witówki m.in. o pozostałe wydzielania w oddziale 69 i 72 (bez 72g, 72j i 72k), a także fragment doliny rzeki na wschód od rezerwatu. Są to tereny zabagnionej doliny rzeki Witówki powiązane funkcjonalnie z terenem doliny w granicach rezerwatu.*

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie ocenił wartość przyrodniczą ujętego w uwadze obszaru i uznał, że może wejść on w skład rezerwatu zgodnie z uzasadnieniem wskazanym przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. 69k, 72a, 72i i 72d stanowią siedlisko łągu i olsu, w których drzewostany budowane są głównie przez olsze. Pozostałe obszary to bagna leżące wzdłuż rzeki Witkówki. Bez wątplenia zaproponowany przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska teren spełnia definicję rezerwatu przyrody ustaloną art. 13 ustawy o ochronie przyrody. Wartość przyrodnicza tego terenu niczym nie różni się od siedlisk przyrodniczych rezerwatu, a co za tym idzie, włączenie go w skład tej formy ochrony przyrody polepszy prowadzoną tu ochronę.

W materii powiększenia rezerwatu przyrody wskazać należy dodatkowo, że włączane w jego skład nieruchomości stanowią własność Skarbu Państwa, a co za tym idzie, na ustanowienie w ich obrębie rezerwatu nie jest wymagana zgoda właściciela. Zgodnie bowiem z art. 7 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody utworzenie lub powiększenie obszaru rezerwatu przyrody obejmujące obszary, które stanowią nieruchomości będące własnością Skarbu Państwa, następuje bez zgody właściciela. Tym niemniej, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie o taką zgodę wystąpił do władającego tym terenem i ją uzyskał, tj. od Nadleśniczego Nadleśnictwa Mińsk pismem z dnia 27 lutego 2024 r. znak ZG.7212.2.2024 oraz Państwowego

Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie pismem z dnia 24 maja 2024 r. znak L.RUM.20.8.2024.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie zasięgnął opinii Regionalnej Rady Ochrony Przyrody w sprawie przedmiotowego rezerwatu przyrody.

Projekt zarządzenia został uzgodniony przez Wojewodę Mazowieckiego, w trybie art. 56 ust. 1 pkt 15 w związku z art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2023 r. poz. 190 oraz z 2024 r. poz. 1907) pismem z dnia 13 stycznia 2025 r. znak WP-II.0521.1.5.2025.

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. Cel wprowadzenia zarządzenia.
Celem wprowadzenia zarządzenia jest wypełnienie delegacji ustawowej zawartej w art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940), zwanej dalej „ustawą o ochronie przyrody”.
2. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.
Projekt planu ochrony będzie oddziaływał:
 - 1) na Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie;
 - 2) na właściciela rezerwatu;
 - 3) jako powszechnie obowiązujący akt prawa miejscowego na wszystkie podmioty, które znajdują się lub znajdują w zasięgu terytorialnym objętym jego regulacją.
3. Konsultacje.
Projekt zarządzenia jako akt prawa miejscowego podlega na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2023 r. poz. 190 oraz z 2024 r. poz. 1907) uzgodnieniu z Wojewodą Mazowieckim;
4. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego.
Wejście w życie przedmiotowego zarządzenia pociągnie za sobą skutki finansowe dla budżetu państwa w wysokości około 100 000 zł brutto w przeciągu 20 lat obowiązywania planu ochrony, które wynikać będą z realizacji działań ochronnych zaprojektowanych w planie ochrony. Mogą być one finansowane w szczególności ze środków pochodzących z budżetu państwa, pozyskanych z Narodowego lub/i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
5. Wpływ regulacji na rynek pracy.
Zapisy w projekcie zarządzenia z uwagi na ograniczony zakres prac jak również realizacja ich na przestrzeni 20 lat nie będą miały znaczącego wpływu na rynek pracy. Zapisy zawarte w projekcie zarządzenia będą miały umiarkowany wpływ na lokalny i regionalny rynek pracy. Konieczność realizacji zadań przyczyni się do zwiększenia zapotrzebowania na usługi z działów: „Badania naukowe i działalność rozwojowa” Polskiej Klasyfikacji Działalności, wprowadzonej Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. poz. 1885, z późn. zm.).
6. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorców, a zwłaszcza mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców oraz na sytuację ekonomiczną i społeczną rodziny, a także osób niepełnosprawnych oraz osób starszych.
Wydanie niniejszego aktu prawnego stanowi sposób realizacji celów ochrony przyrody. Wprowadzenie jego regulacji wyeliminuje wątpliwości i niejasności w odniesieniu do prowadzonej w obiekcie ochrony przyrody, co z kolei usprawni opracowywanie dokumentacji i wydawanie decyzji w prowadzonych w jego materii procedurach uzgodnieniowych. Spodziewać się również można, że przedmiotowy projekt przyczyni się do polepszenia warunków realizacji działań ochrony czynnej w związku z łatwiejszym dostępem do informacji dotyczących przedmiotów i celów podlegających ochronie. Proponowana regulacja nie będzie wywoływać skutków istotnych ze względu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, funkcjonowanie przedsiębiorców

oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe, a także na osoby starsze i osoby niepełnosprawne. Projektowana regulacja nie wpłynie na proces inwestycyjny z uwagi na fakt, iż nie wprowadza żadnych zmian w odniesieniu do granic obszaru.

7. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Projektowana regulacja nie ma wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

8. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej.

Regulacja objęta przedmiotowym zarządzeniem nie jest objęta prawem UE.